

Byggherrarna 2009-12-01

Fokus på process och tidiga skeden

– Stora Samhällsbyggarpriset är unikt i så måtto att vi inte bara bedömer själva byggnadsverket, utan även bedömer processen som lett fram till den färdiga byggnaden.

Det säger Sven Fristedt som är representant för organisationen Byggherrarna i juryn för Stora Samhällsbyggarpriset.

När det gäller årets vinnare, Hus Vänern vid Karlstad universitet, var processen ”klockren”, konstaterar han.

Sven Fristedt är utbildad arkitekt men har ett långt förflutet som byggherre dels inom Byggnadsstyrelsen, dels inom Postfastigheter där han var teknisk direktör.

– På Posten höll jag bland annat i utbyggnaden av första generationen postterminaler, med bland andra Tomtebodas stora flaggskeppet, säger han.

I dag driver Sven Fristedt egen verksamhet som seniorkonsult. I juryn för Stora Samhällsbyggarpriset har han suttit sedan det började delas ut år 2006. Ett uppdrag han värdesätter högt

– Att varje år ha fått möjlighet att fördjupa sig i Sveriges bästa byggprojekt är naturligtvis mycket intressant.

Han tycker det är bra att samhällsbyggnadssektorn numera samlar sig bakom ett enda pris och inte – som tidigare under Årets Byggen – delar ut priser i flera olika kategorier.

– Nuvarande ordning gör Stora samhällsbyggarpriset lättare att förstå. Processen att bygga är ju i princip densamma oavsett om man bygger vägar, broar, tunnlar eller hus. Det är processen som vi lägger stor vikt vid när vi granskar insända förslag, säger Sven Fristedt.

Foto
Sven Fristedt, medlem i juryn för Stora Samhällsbyggarpriset 2009.

Bra byggprocess ger bra hus och bra anläggningar

Fokuseringen på processen beror helt enkelt på att en bra process – från tidiga skeden och framåt – så gott som alltid ger ett bra slutresultat i form av ett färdigt byggnadsverk med höga kvaliteteter.

– Om jag tittar tillbaka på de fyra år jag har suttit i juryn så kan jag konstatera att det skett och sker en processuell utveckling. Medvetenheten om processens roll har ökat, inte minst i byggherreledet. Det tar sig bland annat uttryck i att man formulerar mål för projekten på ett annat sätt än tidigare och kommunicerar ut dessa mål till alla som är involverade. Ska man få byggen av hög kvalitet som är färdiga i tid till budgeterad kostnad är det viktigt att alla förstår vad man håller på med och vad man ska åstadkomma. Det är kvintessensen i det hela och nyckeln till ett framgångsrikt byggprojekt, säger Sven Fristedt.

Att sektorn håller på att överge den fragmentiserade och uppstyckade byggprocess som varit den förhärskande under lång tid tycker han sig tydligt se.

– Fler och fler inser att det traditionella ”stafettloppet” inte ger en optimal process.

Samverkan bättre än motverkan

Sven Fristedt konstaterar också att flertalet av de projekt som var nominerade till Stora Samhällsbyggarpriset i år var byggen som bedrivits i mycket nära samverkan mellan beställare, entreprenör och andra inblandade.

– Partnering är en intressant samverkansform. Men det är viktigt att man som byggherre leder och driver projekten. Jag har de bästa erfarenheter av partnering från min tid i Postfastigheter. När vi inom loppet av ett år skulle inrätta fyrahundra servicecenter och fyrahundra lokaler åt Svensk Kassaservice ingick vi ett strategiskt partnering-avtal med Peab, som genomförde uppdragen över hela landet. Utan samverkan av detta slag hade vi aldrig gått i land med uppgiften, säger Sven Fristedt.

Tidiga skeden måste få ta tid

Ett annat typiskt kännetecken för framgångsrika projekt är också att man lagt ner mycket krut på de tidiga skedena.

– Det finns en ökad förståelse för att det är i de tidiga skedena av byggprocessen som man lägger grunden till en bra arbetsprocess och ett bra slutresultat. Man måste lägga ner mycket tid på att analysera, förstå och formulera de krav som olika verksamheter ställer på en byggnad eller anläggning. Men i programarbetet har det traditionellt sett brustit många gånger och en konsekvens av det är bland annat bristande kvalitet och fördyringar, säger Sven Fristedt, som åren 1997-2005 också var adjungerad professor i byggnadsprogrammering vid Chalmers och just nu är en av Byggherrarnas två representanter i EU-projektet InPro.

Driver byggherrefrågor i EU-projekt

Det är ett projekt som bland annat syftar till att utveckla de tidiga skedena, exempelvis genom införande av avancerad informations- och 3D-teknik som stöd i processen. Projektet samlar företag och forskningsinstitutioner från flera olika länder. Det svenska byggföretaget NCC koordinerar arbetet, där Byggherrarna deltar som enda representant för beställarledet.

– Vi har från början drivit linjen att arbetsprocesserna i tidiga skeden måste ingå i projektet eftersom de är så viktiga för slutresultatet både på kort och lång sikt. Det har vi efter hand fått gehör för. I dag står programmerings- och byggherrefrågorna i fokus på ett helt annat sätt än när projektet startade, säger Sven Fristedt.

InPro-projektet löper från september 2006 till september 2010.

Text: JOHAN A. LUNDBERG